

ADOBE
CREATIVE CLOUD 2015

magyar
nyelvű
változat

InDesign

Haladóknak

Dr. Péter Kristóf

Merca**tor**
S**ú**dió

Minden jog fenntartva, beleértve bárminemű sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

Kiadja a Mercator Stúdió
Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője
Lektor: Gál Veronika
Szerkesztő: Pétery István
Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 978-963-365-452-1

© Dr. Pétery Kristóf PhD, 2016
© Mercator Stúdió, 2016

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.
www.akonyv.hu és www.peterybooks.hu
www.facebook.com/mercator.studio
T: 06-26-301-549
06-30-30-59-489

TARTALOM

TARTALOM	3
ELŐSZÓ.....	10
SZEMPONTOK A TÖRDELÉSHEZ	22
A tipográfia jellegzetességei	22
Tipográfiai mértékrendszer	23
A tipográfiai közlés elemei	24
A betű	24
Betűtípusok.....	25
Betűfajták, változatok	33
Betűfokozatok megválasztása	33
Betűtípusok megválasztása.....	35
A sor	40
A szövegtömb.....	40
A szabadsoros szöveg	41
A sorcsoport	41
Tipográfiai díszek	43
Illusztrációk.....	43
A tipográfiai kompozíció.....	44
Tördelési szabályok.....	44
A SZÖVEG TÖRDELÉSE	50
A tördelési mód beállítása	50
A tördelés beállításai	51
Elválasztás	53
Az automatikus elválasztás	53

A kézi elválasztás	55
Szó- és betűtérközök	57
Alávágás és betűköz	58
Hasábok	63
Eltérő szélességű hasábok	64
Szövegkeret hasábok	65
Alapvonal eltolás	72
Egyéni szövegrács	73
Elrendezés beállítása	74
Különféle oldalméreték	82
Rögzített objektumok	83
Szövegváltozók alkalmazása	86
Szövegváltozók létrehozása	86
Változótípusok	88
Műveletek szövegváltozókkal	95
Fejlécek kezelése	98
Egyszerű oldalszámozás	98
Fej- vagy lábléc mesteroldalon	99
Futó fej- és láblécek változói	99
Szerkesztői jegyzetek	101
TERJEDELMES DOKUMENTUMOK.....	103
Könyvfájlok	103
Könyvfájl-kezelés	104
Könyv mentése	105
Könyvdokumentum-kezelés	105
Könyvobjektumok számozása	109
Szinkronizálás	118
Könyvfájl nyomtatása, exportálása	119
Jelölők	119
Tárgymutató készítése	123
Témakörlista készítése	125

Tárgymutató-bejegyzések elhelyezése	127
Tárgymutató létrehozása	129
Tartalomjegyzék készítése	131
XML KEZELÉSE	137
A struktúramező	137
Címkék létrehozása	140
Tartalom címkézése	141
Automatikus címkézés.....	142
Kézi címkézés	142
Címkézés stílus alapján.....	143
Címkejelölők megjelenítése.....	145
Dokumentumstruktúra kialakítása	147
XML importálás.....	151
XML exportálás.....	155
DTD fájlok használata.....	157
DIGITÁLIS KIADVÁNYOK.....	159
A munkafolyamat.....	159
EPUB fájl exportálása előtt	160
Cikkek.....	161
Üres cikk létrehozása	161
Cikk létrehozása tartalommal	162
Cikk bővítése	162
Az összes oldalelem cikkhez adása	163
Cikk vagy elem törlése	164
Cikkek sorrend-beállítása	164
Cikkek előjegyzése exportálásra	165
Objektum exportálási beállításai.....	165
Alternatív szöveg beállítások.....	166
Címkézett PDF beállításai	167
EPUB- és HTML-beállítások.....	168

Áttördelhető EPUB exportálási beállításai	170
EPUB általános beállításai	171
EPUB szöveg beállításai	173
EPUB objektumok beállításai	174
EPUB képek beállításai	175
EPUB CSS beállításai	177
EPUB JavaScript beállítások	178
EPUB metaadat beállításai	179
Megtekintő alkalmazások	179
Rögzített elrendezésű EPUB exportálási beállításai.....	180
Rögzített EPUB általános beállításai	181
Exportálás EPUB fájlba	182
Előkészületek	182
Az exportálás végrehajtása	186
Tartalom HTML exportálása	188
Exportált elemek.....	188
Nem exportált elemek.....	189
HTML-exportálási beállítások	189
Az exportálás végrehajtása	190
DINAMIKUS DOKUMENTUMOK.....	192
Dinamikus Flash dokumentumok.....	192
Oldalátmenetek	193
Hiperhivatkozások	194
Kereszhivatkozások.....	197
Exportálás Flash fájlba	200
Dinamikus PDF dokumentumok	202
Gombok	202
Űrlapelemek	205
Interaktív PDF dokumentumok létrehozása.....	206
Exportálás PDF fájlba	207
Interaktív PDF fájl beállításai	211

Biztonsági beállítások	214
Animációk	215
Interaktív dokumentumok előképe	216
A prezentációs üzemmód	217
ÚRLAPOK.....	219
Az úrlapkészítés folyamata	219
Úrlapmező hozzáadása	219
Bejárési sorrend megadása	221
AUTOMATIZÁLÁS.....	223
Adategyesítés	223
Az adategyesítés lépései	224
A céldokumentum előállítása	226
Összefésülés	233
Parancsfájlok	236
Bővítmények.....	238
KÖRNYEZETI BEÁLLÍTÁSOK	241
InDesign működési beállítások	241
Általános beállítások.....	242
Felhasználói felület beállítása.....	243
FF méretezése	246
Szöveg beállítása	247
Egyéni szövegbeállítások	251
Kompozíció beállítása	252
Egységek és lépésközök beállítása	253
Rácsok beállítása	254
Segédvonalak és munkaterület beállítása	255
Szótár beállítása.....	257
Helyesírás-ellenőrzés beállítása	258
Automatikus javítás beállítása	259
Jegyzetek beállítása	260

Változások követésének beállítása	261
Szövegegység-szerkesztő megjelenítésének beállítása	262
Megjelenítés minősége beállítása	263
Fekete megjelenése beállítása	264
Fájlkezelés beállítása	265
Vágólap kezelés beállítása	266
Publish Online	267
Gyorsgombok	268
Munkaterületek	270
Menük beállítása	271
Bridge preferenciák	272
Általános csoport	273
Bélyegképek csoport	274
Lejátszás csoport.....	275
Metaadatok csoport	276
Kulcsszavak csoport.....	277
Címkék csoport.....	278
Fájl társítások csoport	278
Gyorsítótár csoport.....	279
Indítási parancsfájlok csoport	281
Speciális csoport	282
A Version Cue testre szabása	283
Általános beállítások.....	284
Rendszeradminisztráció	286
SZÍNKEZELÉS, KALIBRÁCIÓ	296
A monitor kalibrálása	299
Színbeállítások	304
AZ ESZKÖZTÁR IKONJAI	309
MACINTOSH GYORSGOMBOK	336
Eszközökhöz rendelt gombok.....	336

Objektumkiválasztás és mozgatás	338
Átalakítás.....	340
Görbék szerkesztése	340
Táblázatszerkesztés	341
Szövegkeresés és csere	342
Szövegbevitel, szerkesztés	343
Mozgás és szövegkijelölés	344
Dokumentum megjelenése	345
WINDOWS GYORSGOMBOK.....	347
Eszközökhöz rendelt gombok.....	347
Objektumkiválasztás és mozgatás	349
Átalakítás.....	350
Görbék szerkesztése	351
Táblázatszerkesztés	352
Szövegkeresés és csere	353
Szövegbevitel, szerkesztés	354
Mozgás és szövegkijelölés	355
Dokumentum megjelenése	356
MAGYAR-ANGOL SZÓTÁR.....	358
ANGOL-MAGYAR SZÓTÁR.....	414
Felhasznált és ajánlott irodalom	470

ELŐSZÓ

Tisztelt Olvasó!

Az Adobe Systems Incorporated cég InDesign kiadványszerkesztő programja a személyi számítógépeken eddig egyeduralkodó QuarkXPress babérajaira tör. Voltak már ilyen próbálkozások (például a Corel-féle Ventura vagy az Adobe-féle PageMaker), ámde ezek bár sok jó szolgáltatással rendelkeztek, nem lehettek átütőek, több okból is. Egyrészt amikor ezek piacra kerültek, a személyi számítógépek elterjedtsége sokkal kisebb volt, másrészt akkoriban még az internet sem volt, hogy a számítógépes kiadványszerkesztést – tekintettel a web alapú megjelenésre és terjesztésre – erősítse.

Azóta sok minden gyökeresen megváltozott, elterjedt a PC, az asztali kiadványszerkesztés (*Desk Top Publishing*) és az Internet is. Az Adobe pedig kihozott egy olyan, minden igényt kielégítő kiadványszerkesztő programot, vagyis az InDesign alkalmazást, amely már méltó vetélytársnak számít. Ebbeni voltát megerősíti az a tény is, hogy már a CS2 változatban lokalizálták, vagyis elkészült a magyar nyelvű változat is. Szerencsére ugyanez érvényes a CC 2014 (azaz a 10.) változatra is.

A grafikus programok a képkezelés és tárolás szempontjából két csoportra oszthatók. A vektorgrafikus szoftverek az ábrázolás során a képet alkotó alakzatokat matematikai egyenletekkel írják le, ebből adódik az az előny, hogy az ilyen képek korlátlan mértékben nagyíthatók és kisebb helyet foglalnak el, hátrányuk, hogy fényképek kezelésére nem alkalmasak (bár ma már léteznek hibrid rendszerek is). Ezzel szemben a rasztergrafikus kép pixelekből áll, és az állományok a kép minden egyes képpontjának színét és egyéb jellemzőit eltárolják. E tárolási és feldolgozási mód előnye, hogy minden egyes képpont külön szerkeszthető, így fényképek feldolgozására, retusálására kiválóan használható, hátránya viszont az, hogy ezek a képek sokkal nagyobb lemezterületet foglalnak és a számítógép

memóriájának méretével szemben is igényesebbek, ugyanakkor az ilyen képek minőségromlás nélkül csak korlátozottan nagyíthatók.

A rasztergrafikus programok közé tartozik az Adobe cég Photoshop nevű programja, amely egyfajta etalon a képfeldolgozással és grafikával foglalkozók körében, ugyanakkor azonos szintű konkurenciával alig rendelkezik (a fejlesztő honlapja: www.adobe.com). Ezzel a szoftverrel szinte mindenféle képfeldolgozással kapcsolatos probléma megoldható. A programban korábban többféle újítás jelent meg, amelyet előbb vagy utóbb a konkurens programok fejlesztői is átvettek. Ezek közé tartozik a rétegek kezelése (amikor a kép jellemző részeit különböző rétegekre helyezük, és rétegenként módosítjuk), vagy a beépülők, azaz a „plugin”-ek használata (ezek egy külön könyvtárban elhelyezkedő, esetleg más fejlesztőtől származó, speciális funkciójú fájlok, külön programok, amelyek betöltés után beépülnek a Photoshop program menürendszerébe).

A képek rétegenkénti kezelése azért előnyös, mert a rétegekre helyezett objektumokat a kép más rétegeinek módosítása nélkül változtathatjuk meg, tartalmukat önállóan mozgathatjuk. A rétegeket átlátszóvá tehetjük, közöttük különféle csoportosítási és egyéb műveleteket végezhetünk, sorrendjüket másíthatjuk, rajtuk külön-külön más grafikus szűrőt alkalmazhatunk stb.

A beépülők is szabvánnyá váltak, ezeket szintén használják más retusáló programok. A legtöbbjük egyfajta grafikus szűrő, a szaknyelvi zsargonban „effekt”, de készültek, fájlátalakító, védjegykezelő pluginek is. A grafikus szűrők a kép kijelölt részén vagy az aktuális réteg tartalmán hajtanak végre valamilyen látványosak műveletet. Ezeket a szűrőket néhány másik programban (például az Adobe Illustrator, CorelDraw, Corel Photo-Paint, Paint Shop Pro szoftverekben) is használhatjuk.

A Photoshop a nyomdai előkészítés és képfeldolgozás legelterjedtebb programja. Külön érdekesség, hogy már az 5.0-ás változatot is lefordították magyar nyelvre. 2002-ben jelent meg a program 7.0-ás, 2004-ben CS (8.0), 2005-ben CS2 (9.0), majd 2007-ben CS3 (10.0), 2009-ben CS4 (11.0), 2010-ben CS5 (12.0), 2012-ben CS6 (13.0), 2013-ban CC, 2014-ben CC 2014 változata. E programnak is csakhamar megjelent a magyar nyelven lokalizált változata. Az

Adobe Photoshop CC 2014 magyar nyelvű programváltozata a program közép-európai felhasználók számára adaptált, javított verziója, amelyben a szöveget a számítógépen telepített operációs rendszertől függően cseh, magyar, görög, lengyel, orosz és török nyelven is megadhatjuk. A magyar nyelvű verzió mindenben megegyezik a Photoshop CC 2014 programmal, de támogatja a magyar karaktereket és az Unicode szabvány szerinti, 16 bites karakterkészleteket.

Ez a képszerkesztő program az egész világon szabvánnyá vált a Macintosh és a PC platformon egyaránt. A program kezeli a CMYK színmódot is, ezért jól használható a dokumentumok nyomdai előkészítésére is. A két platformon a program kezelése szinte teljesen megegyezik, a néhány eltérésre az adott helyen felhívjuk a figyelmet. Az egyik különbség az eltérő könyvtárszerkezet, egy másik eltérés a billentyűkombinációk használata. A PC-ken például a **Ctrl** billentyű nyomva tartása szükséges egyes funkciók kiváltásához, míg a Macintosh rendszereken ennek a **Command** (⌘), illetve az „Alma” billentyű felel meg.

A vektorgrafikus programok közé tartozik az Adobe Systems Incorporated cég Illustrator nevű programja, amely a bitképes Photoshophoz hasonlóan egyfajta etalon, ipari szabvány a grafikával foglalkozók körében. Az első Illustrator 1987-ben jelent meg. Eredetileg Apple Macintosh számítógépeken volt használható, később megjelent IBM kompatibilis személyi számítógépeken használható változata is. A vektoros rajzszerkesztők egyik legelterjedtebb, legkedveltebb programja az egész világon. E piacon a CorelDRAW örök vetélytársa. Míg az ellenlábás népszerűségét annak köszönheti, hogy komplex programcsomag részeként árulják, az Illustrator mellett szól, hogy Macintosh számítógépeken is használható, minden szokásos vektoros formátumot kezel (importál és exportál), saját grafikus formátumát (.ai) a fontosabb grafikus és kiadványszerkesztő programok felismerik, eszközeit könnyen kezelik a piacvezető raszteres képszerkesztő (Adobe Photoshop) felhasználói, illetve ugyanezeket a vektoros rajzeszközöket építették be az egyik legújabb kedvenc, a kiadványszerkesztő Adobe InDesign programba is. A program CS (11.0) változata 2004-ben jelent meg, majd hamarosan, 2005-ben előrukkoltak a CS2 (12.0),

majd 2007-ben a CS3 (13.0), 2009-ben a CS4 (14.0), 2010-ben a CS5 (15.0), 2012-ben a CS6 (16.0), 2013-ban CC (17.0), 2014-ben a CC 2014 (18.0) változattal, amelyet magyar nyelvű felhasználói felülettel is kiegészítettek.

Az Illustratorból származó grafikák, lapterv felhasználhatók az interneten, nyomtatásban és multimédiás videoanimáció alapjaként. Az Illustrator fájlok természetesen más Adobe programokban is feldolgozhatók, sőt a program .ai formátumát a leggyakrabban használt irodai (például a Microsoft Word) és konkurens grafikai szoftverek (például a CorelDRAW) is felismerik. A legújabb technológiát a dinamikus változó adatbázisstartalmon nyugvó XML-dokumentumok, valamint a csoportmunka kiterjesztése testesítik meg. Az előbbi óriási segítséget nyújt egy sablonra épülő dokumentum előállításában, miközben biztosítja, hogy ne számtalan mutáció készüljön, az utóbbi pedig – ha korábban a Creative Suite CS 4 programcsomagot telepítettük – lehetővé teszi a munkacsoport számára a dokumentumok pontos verziókövetését, miközben a hozzáférési jogosultságok egy kézben tarthatók.

Az Illustratorral a rajzolás mellett szinte mindenféle képfeldolgozással kapcsolatos probléma megoldható.

Az InDesign natív módon kezeli a Photoshop és az Illustrator fájlformátumait is, ezeket a dokumentumokat, objektumokat egyszerűen áthúzhatjuk az InDesign kiadványokba. Az InDesign CC (Creative Cloud) változata valójában a program 9. nagy verziója. Segítségével egyszerű és komplex kiadványok, könyvek, sőt a CS5-ös változattól webre szánt dokumentumok szintén könnyen, gyorsan, tetszetősen tördelhetők, miközben a fejlesztők biztosították a konkurens formátumok átvételének lehetőségét is. A CS4-es változattól már dinamikus, online kiadványokat (SWF és PDF) formátumban is készíthetünk. A CS6-os változatban ismét „tisztába tették” a különböző formátumokat. Most már ugyanazt a kiadványt különböző elrendezés-klónokban tehetjük közzé az eltérő formátumú okostelefonok, tabletek és mobil vagy asztali számítógépek felé.

Az InDesign CS6 verzió óta új funkciókkal támogatja a dokumentumok nyomtatott formátumú és online kiadását, illetve mobil eszközön való közzétételét. Az Adobe Digital Publishing Suite az InDesign megszokott felületét használja a táblás eszközökre szánt

kiadványok tervezésére és közzétételére. A különféle alternatív elrendezésekkel figyelembe vehetők a különféle eszközök eltérő megjelenítési képességei és ugyanazon eszközön az eltérő tájolású (álló vagy fekvő) megjelenítés is.

A szoftver munkakörnyezete egyszerű, interaktív, a felhasználói felületet mindenki könnyen átalakíthatja úgy, hogy a legjobban segítse a hatékony munkát. Ez a kötet a felhasználói felület átalakításának lehetőségeivel, illetve a program vezérlő eszközeivel (ikonok, gyorsgombok) foglalkozik. A program használatával kapcsolatos egyéb tudnivalókat a *Kezdő lépések* kötetben tettük közzé.

Az ismeretlen szavakat, kifejezéseket általában első előfordulásuk helyén mutatjuk be, magyarázzuk. A magyar kifejezéseknél igyekeztünk következetesen alkalmazni a lokalizáció eredményeit is. Aki a korábbi angol változatot használta, vagy most is az angol verzió mellett maradt, annak hasznos lehet a kötet végén szereplő szótár, amely a program speciális szóhasználatát tükrözi.

Az itt leírtak megértéséhez és alkalmazásához különösebb számítástechnikai ismeretekre nincs szükség, elegendő a Macintosh OS, vagy a Windows operációs rendszer alapfokú ismerete. Könyvünk alapjául egy Windows rendszeren futó, magyar nyelvű CC 2014 változat szolgált.

A papír alapú – hagyományos – könyvek kezelési módja némiképpen módosul az elektronikus könyvet „forgatók” számára. Ez a könyv az ingyenes Acrobat Reader 8.0, Adobe Reader, illetve Adobe e-Book Reader segítségével olvasható. Akinek nincs ilyen programja, az letöltheti többek közt a www.adobe.com webhelyről is. Az ilyen típusú könyvek igen előnyös tulajdonsága, hogy a képernyőn megjeleníthető a tartalomjegyzék, amelynek + ikonjaival jelölt csomópontjaiban alfejezeteket tartalmazó ágakat nyithatunk ki. A tartalomjegyzék bejegyzései ugyanakkor ugróhivatkozásként szolgálnak. Ha egy fejezetre akarunk lépni, akkor elegendő a bal oldali ablakrészben megjelenített könyvjelző-lista megfelelő részére kattintani. Sőt az ilyen könyvek teljes szövegében kereshetünk.

A programot két, téma szerint jól elkülöníthető kötetben ismertetjük. Így nemcsak kisebb méretű, de olcsóbban letölthető állományokat adhattunk közre, ami különösen a felhasználók szerint szintén fontos szempont. A *Kezdő lépések* című kötet foglalkozik a program

kiadványszerkesztői alkalmazásával, a kiadványok általános követelményeivel, valamint tárgyalja a fájlkezelő Adobe Bridge használatát, míg a gyorsreferenciaként is használható *Haladóknak* című kötet mutatja be, hogyan alakíthatjuk át a felhasználói felületet úgy, hogy az a legjobban igazodjon munkastílusunkhoz, a CS4 csomag telepítésekor elérhető verziókezelést (amit sajnos a CS5-ös verziótól máris megszüntettek), a programban használható eszközök mellett az angol-magyar szótárt is.

Az InDesign CC főbb újdonságai röviden (ezekkel – amelyek mennyiségben messze elmaradnak az előző, CS6-os változatban megjelent újdonságoktól –, és a korábbi újdonságokkal is részletesebben foglalkozunk az első fejezetben):

A Creative Suite dobozos csomagját felváltotta a Creative Cloud letöltés, egyben előfizetés alapú terjesztési rendszere. A CC verziótól nem készülnek gyárilag adathordozók, az ebbe a csomagba tartozó szoftverek kizárólag letöltéssel szerezhetők be. Az egy hónapig ingyenesen használható változat letölthető a www.adobe.com oldalról, a hosszabb idejű, legális használathoz elő kell fizetnünk a szoftverre, amit aktiválnunk, a vásárláskor kapott kód megadásával hitelesítenünk kell.

A letöltéshez és a telepített szoftverek és tartalmak szinkronizálásához új alkalmazást fejlesztettek ki (Adobe Creative Cloud). Ennek segítségével a beállítások is szinkronizálhatók két számítógép (például a munkahelyi és az otthoni gép) között.

Új felhasználói felületet alakítottak ki, amelyen a sötét téma helyett világosabb színtémák is beállíthatók.

Az új verzió támogatja a nagy felbontású kijelzőket, egyelőre a Macintosh operációs rendszer alatt. Ilyen „retina” típusú kijelzőt használ például a MacBook Pro, illetve a legújabb iMac gép.

Windows és Macintosh operációs rendszer alatt egyaránt élvezhető a 64 bites támogatás, aminek köszönhetően elérhetjük a 3GB feletti memória tartományokat és nő a feldolgozási sebesség is.

Beépítették a QR-kód generálásának lehetőségét. Így magas minőségű, független QR kód grafikákat állíthatunk elő már az InDesign programban is. Ehhez az objektumhoz is beállíthatjuk az átlátszóságot, felülnyomást, direktzín és túltöltés nyomdai tulajdonságokat.

Továbbfejlesztették a betűtípus menüt. A betűtípusokat kereshetjük már a névtöredék alapján is. A betűtípus családok csoportosítva, almenüben jelennek meg. A kijelölt szöveg betűtípusa a kurzormozgató nyíl billentyűkkel is módosítható. Kiemelt szerepet kapnak és könnyebben elérhetők kedvenc betűtípusaink. Így nem kell vesződnünk azzal, hogy például a magyar ékezetes karaktereket nem, vagy helytelenül tartalmazó betűtípusokat „kerülgessük”.

Egyszerűsítették az elektronikus könyvek számára kidolgozott EPUB exportálási munkafolyamatokat. Ugyanakkor választhatjuk a CSS nélküli exportálást is, ha a CSS-t egy másik, kipróbált fájlból, mintegy sablonként adjuk a projekthez. Az objektumstílusok osztályokká és címkékké leképezhetők. Új objektum-exportálási beállítások jelentek meg, amelyekkel címkézett PDF, EPUB, HTML formátumba menthetünk.

Megjelent az Adobe Exchange panel. Ennek segítségével ingyenes vagy fizetős tartalom, bővítmények és parancsfájlok tölthetők le. Ugyanakkor saját parancsfájljaink, sablonjaink, képeink is becsomagolhatók és közzétehetők.

Az **Új dokumentum** párbeszédpanelt kiegészítették egy **Előnézet** jelölőnégyzet kapcsolóval, amelyet bejelölve azonnal láthatjuk a beállítások hatását a dokumentumra.

A CC verzió 9.1 és 9.2 javító kiadásában megjelent főbb újdonságai, amelyek a verzióról szóló kötetünkből kimaradtak:

Szinkronizálhatóvá tették beállításainkat a CC fiókon keresztül. Ennek köszönhetően minden, a CC fiókunkba bejelentkezett számítógépről ugyanazokat a beállításokat (gyorsbillentyűket, menü-, PDF- és karakterkészleteket, valamint munkaterületeket) használhatjuk.

Leegyszerűsítették a hiperhivatkozások beillesztését, bevezették az interneten keresztül elérhető Typekit betűtípusokat.

Interaktív EPUB-tartalmakat fejleszthetünk, az EPUB 3.0 formátumban mentett dokumentumokhoz beállíthatjuk, hogy a lábjegyzetek a szakasz végén, a bekezdés után, vagy helyben jelenjenek meg. Az elektronikus könyvek exportálásakor a korábbiaknál jobban ügyelnek a szövegszín, a táblázatok és a beágyazott stílusok pontosabb visszaadására. Továbbfejlesztették a közel- és távol-keleti

nyelvek írásmódjának támogatását is. Az objektumstílusokat címkékhez rendelhetjük, és könnyebben szerkeszthetjük a CSS-kódot.

Natív InDesign-objektumok adatai, hatásai, átalakításuk elmenthető a CSS kódba is.

Újabb listatípusok jelentek meg egyéni azonosítóval, betűtípussal. Megjelent a CSS-tulajdonságokon belüli szövegigazítás támogatása. A dokumentum állapotsorában megjelenik az aktív ellenőrzési profil. Ide kattintva a profil módosítható.

A CC 2014 verzió újdonságai:

A táblázatok sorait és oszlopait már egyszerű kijelöléssel és húzással is áthelyezhetjük ugyanabban a táblázatban. EPUB továbbfejlesztések.

A megjelenítőben áttördelhető, újrafolyatható szöveg formátumával szemben az exportálás során választhatjuk a rögzített elrendezésű formátumot, amely a PDF-hez hasonlóan megőrzi az objektumok tördeléskor rögzített helyzetét.

A dokumentumonként, illetve szervezetenként egységes, előírás-szerű, következetes színalkalmazás érdekében a színekből csoportokat képezhetünk.

Ha az InDesign új verziójára frissítünk, minden (PDF, nyomtatási) készletünk és (gyorsbillentyű, menü, munkaterület) beállításunk is megmarad.

A **Fájl** menü **Megosztás a Behance közösséggel** parancsával szerkesztett dokumentumunk egy oldalpárjából képet készítve megoszthatjuk azt a Behance platformon.

Az alkalmazott hatásokat (így a vetett árnyékot, a színátmenetes lágy peremeket, belső és külső ragyogást stb.) a program automatikusan az objektummal vagy a szöveggel együtt méretezi, így az arányok nem változnak (korábban ez nem így volt).

Módosítottak a **Keresés/csere** párbeszédpanelen. Most a szöveg, betűképek (karakterjelek) és GREP-kifejezések keresésekor megadhatjuk a keresési irányt is.

A programot egyaránt optimalizálták HiDPI felbontású Macintosh Retina kijelzők a HiDPI-kijelzős Windows rendszerű számítógépekre is.

A lábjegyzetek támogatják a szövegkereten belüli, illetve azon kívüli elemek körüli szöveg-körbefolyatást.

Adategyesítéskor a korábbi megoldással szemben nem kell manuálisan egyedi QR-kódot létrehozni, mert az új funkció automatikusan létrehozza a kódot (például névjegy készítésekor).

Az INDD-fájlok, a csatolt fájlok, képek és a betűtípusok mellett az InDesign alkalmazással készített csomagok most már PDF- és IDML-fájlokat is tartalmazhatnak, hogy a dokumentum a program más verzióiban is megnyitható és megtekinthető legyen.

Az **Eszköztípek** panelt a Flash technológiáról átállították HTML5-re. Az **Ablak** menü **Segédeszközök** ▶ **Eszköztípek** parancssal megjeleníthető panelen megjelenik a kiválasztott eszköz neve, funkciója, parancsmódosítói, ikonja és gyorsbillentyűje.

A CC 2014 kötet megjelenése óta frissítették a CC 2014 verziót 2014 októberében (2014.1) és 2015 februárjában (2014.2), illetve 2015 júniusában megjelent a CC 2015 verzió, amelyet frissítettek augusztusban (2015.1), novemberben (2015.2), valamint 2016 márciusában (2015.3), júniusában (2015.4). Kötetünk ezen változtatások figyelembe vételével készült. Röviden összefoglaljuk a fenti verziókban bevezetett újdonságokat:

A CC 2014.1 verzió újdonságai:

Megjelent a színikivonatok készítésére használható Színtéma eszköz, amely jó szolgálatot tehet a színek dokumentumokon átnyúló egységes kezelése, megosztása terén. A színikivonat az Adobe Color témái közé menthető és innen más dokumentumokban, helyeken is alkalmazható.

A rögzített elrendezésű EPUB dokumentumok újabb (az InDesignban létrehozott hiperhivatkozás, diavetítés, indítógomb) interaktív elemekkel egészíthetők ki. Az interaktivitás működése előnézeti panelen ellenőrizhető. Megújították az Adobe Typekit gyűjteményt is.

A CC 2014.2 verzió újdonságai:

Az új Creative Cloud Libraries könyvtárak segítségével az Adobe InDesign, Illustrator és Photoshop alkalmazásokból egyaránt elérhetjük a Creative Cloud szolgáltatással szinkronizált színek, szövegstílusok, alakzatok. Ezzel fokozható az együttműködés és annak naprakészsége a munkatársak között. A könyvtárakba elmenthetjük saját szövegkereteinket, objektumcsoportjainkat is.

A csoportosított objektumok magukkal viszik rétegjellemzőiket, amelyek megmaradnak a csoport felbontásakor.

Az aktuálisan megtekintett oldal oldalkeresés és oldalszámmegadás nélkül nyomtatható.

A CC 2015 verzió újdonságai:

A Creative Cloud Libraries könyvtárakból vett kellékek csatolhatók, így az azokat felhasználó projektekben a frissítés egyszerűvé vált.

Az Adobe Stock piactér mintegy 40 millió jogdíjmentes objektuma érhető el és licencelhető közvetlenül a programból. Ezeket is elmenthetjük saját Creative Cloud Libraries könyvtárunkba.

Integrálták az Adobe Comp alkalmazást a CC csomaggal, így az iPad eszközzel készített projektek oda-vissza megoszthatók a Creative Cloud Libraries könyvtáron keresztül.

A Mercury rendszer továbbfejlesztésének köszönhetően a nagyítás és kicsinyítés, valamint a mozgatás, lapozás sebessége kétszeresére gyorsult.

A bekezdések egyszerűen árnyékolhatóvá váltak.

Az Acrobat PDF mentési alapértelmezések beállításain finomítottak.

A CC 2015.1 verzió újdonságai:

Javítottak a kimeneti képek minőségén, melyek már 96 dpi felbontásúak lehetnek.

Technológiai előzetesként megjelent a Publish Online lehetőség, amellyel egyetlen kattintással közzétehetjük dokumentumainkat.

A dokumentum egyes szakaszaiban elérő oldalméreteket állíthatunk be, illetve többszörös oldalpárokat is alkalmazhatunk.

A CC 2015.2 verzió újdonságai:

Javítottak a Creative Cloud Libraries könyvtárak tartalmaiban való keresésen.

Továbbfejlesztették az online közzétételt, mely beépülők nélkül az összes választható nyelven elérhető, Twitteren és e-mail útján is megoldható. A megosztott dokumentumok felhasználásáról statisztikákat kapunk. A megosztott dokumentumok újbóli megosztása nem módosítja az eredeti URL-t, így ezek a címek kedvencek közé is elmenthetők.

Továbbfejlesztették az Adobe Comp CC-integrációt és újabb támogatást adnak az iPhone, iPad készülékekhez, melyek összekapcsolhatók egymással és asztali Creative Cloud alkalmazásainkkal.

A szimbólumokat kereshetővé tették a **Karaktertábla** panelen. Az OpenType továbbfejlesztésével valódi törteket alkalmazhatunk egyetlen kattintással.

Megjelent a *Kezdő* és *Legutóbbi fájlok* munkaterület, így az új panelről is létrehozhatunk, betölthetünk fájlokat.

Microsoft Surface Próra és minden Windows 8-as (vagy újabb) érintőképes készülékre optimalizált *Érintés* munkaterület jelent meg.

A CC 2015.3 verzió újdonságai:

Frissítették a PDF exportálás beállításait. Képernyős PDF olvasáshoz megadhatjuk a használt nyelvet. De beállíthatóvá vált a PDF olvasóban megjelenő címsor is.

A stílusok egyedi formázásának felismerésére kialakították a **Stílusfelülírás-kiemelő** szolgáltatást.

Átalakították a **Mentés másként** párbeszédpanelt, amelyen az alapértelmezett mentési hely a dokumentum megnyitási mappája lett.

Ismét módosítottak az online közzétételen. Most a Publish Online párbeszédpanelt dolgozták át, amely így kevésbé zsúfolt, áttekinthetőbb lett. De engedélyezhetővé vált a dokumentum további közzététele is az olvasók számára.

A CC 2015.4 verzió újdonságai:

Javítottak a Creative Cloud Libraries könyvtárakba helyezett tartalmak védelmén, csak az objektumokat létrehozók módosíthatnak a tartalom, a többiek csak olvashatják.

Új, szűrhető, módosított kereséssel frissült a **Könyvtárak** panel. Javítottak az Adobe Stock piactéri kereséseken is.

Átalakították a felhasználói felületet is, hogy a nagyobb ikonok jobban láthatók legyenek a nagy szélességű (HiDPI) monitorokon. Csökkentették a panelek zsúfoltságát is.

Mac rendszereknél a megjelenítési minőség romlása nélkül növelték a grafikus teljesítményt kicsinyítésnél és nagyításnál, görgetésnél, pásztázásnál.

A munkát megszakítás nélkül végezhetjük megosztott hálózatról megnyitott dokumentumokon még a kapcsolat megszakadásakor is.

Az Adobe Portfolio programot használhatjuk InDesign elrendezéseink bemutatására, amelyben saját kezdő és elérhetőségeinket tartalmazó oldalakat is létrehozhatunk.

A **Szintárak** panelen név és színérték szerint rendezhetők a színek.

Végezetül: bár könyvünk készítése során a megfelelő gondossággal igyekeztünk eljárni (beleértve a tartalmi pontosságot és a mondanivalót tükröző formát), ez minden bizonnyal nem óvott meg a tévedésektől. Kérem, fogadják megértéssel hibáimat.

Szentendre, 2016. augusztus

Köszönettel

a szerző.

SZEMPONTOK A TÖRDELÉSHEZ



A szemléltető, illetve a vizuális közlés körébe tartozik egyaránt a nyomtatott és a számítógép-monitoron megtekinthető információ. Ezeknek a közléseknek értékét jelentősen befolyásolja a tipográfia által meghatározott szedéstechnikai szerkezet és forma. A tipográfia eszközkészlete nyújtja az írást a nyomtatáshoz, illetve az ahhoz hasonló megjelenésű elektronikus dokumentumok készítéséhez. Végül is a hagyományos tipográfiai alapokon nyugszanak az Interneten keresztül elérhető HTML nyelvű weblapok is.

A tipográfia feladata az érthető, áttekinthető, a szöveg összefüggéseit jól hangsúlyozó, olvasható közlés. A tipográfiai kifejezési formák az információátadás gyakorlati eszközein túl esztétikai formák is. A formák kialakítását meghatározzák a tárgyformálás esztétikai törvényein túl a gyakorlati funkció, az előállítás technikája, a felhasznált anyagok egységessége.

A fejezetben e törvényszerűségek megvalósításához szükséges elméleti és gyakorlati alapokat foglaljuk össze.

A tipográfia jellegzetességei

A tipográfia bár a szöveg közlésére szolgál, alkalmazott módszerei jelentősen eltérnek a kézírástól. A nyomtatott formában megjelenő szöveg minden eleme előre kiszámított és olyan lehetőségei (behúzás, igazítás, különféle betűtípusok és fokozatok stb.) vannak a mondanivaló kiemelésére, tagolására, hangsúlyozására, amelyre a kézírásos gondolatrögzítés nem képes.

Az egyik legszembetűnőbb különbség az írásra jellemző változó hosszúságú sorokkal szemben a sorkizárással létrehozott szövegtömb, amely a könyvek, illetve az újságok általánosan elterjedt jellegzetessége, és egységes szövetbe foglalja az oldalt. Termé-

szetesen ezt is, mint a továbbiakban tárgyalt többi tipográfiai eszközt is, csak bizonyos feltételek teljesülése mellett alkalmazzuk. Bár a tipográfiai eszköztár szabadon alkalmazható, a tömbös, négy-szögletes formájú szöveghasábot nem használjuk kötött szabályok szerint felépített versek vagy keskeny hasábok esetén. Ilyenkor a kézírásra jellemző balra igazított sorokat jelenítünk meg. A címek és egyes lírai művek sorainak középre zárását, vagyis a középtengelyes elrendezést is a nyomdai szedés technikája tette lehetővé. A prózai tartalmú művek másik jellegzetessége, hogy a bekezdéseket behúzással különítjük el. Ez már a kézi szedés esetén is könnyen megoldható volt.

Tipográfiai mértékrendszer

A nyomdászat kezdeti évszázadainak leggyakrabban előállított termékei egyházi megrendelésre készültek. Ebből adódott az a gyakorlat, hogy az ilyen egyházi olvasmányok fajtái meghatározták a szövegeket felépítő betűk méretét. Például a *brevier* betűfokozatot használták a breviáriumokhoz, a *kanon* fokozatot nagy énekeskönyvekhez, a *missal* betűfokozatot nagy misekönyvekhez. Ezek az elnevezések csak szokásokon alapultak, ezért a betűöntő és a nyomdász saját mérlegelésére bízták a méretek kiválasztását, az ő ítéletükön múlt, hogy mit mekkorának tartottak. A betűfokozatok ilyen elnevezései nem szolgálták a pontos méretmegadást, tervezést. Minthogy a sokféle követhetetlen elnevezés nem alapult elfogadott mértékegységen, előfordulhatott, hogy amit az egyik helyen missalnak, azt a másik helyen esetleg kanonnak neveztek.

Az apró fokozatok megkülönböztetésére alakították ki a nyomdai pontok rendszerét. A francia S. P. Fournier által 1730 körül kezdett munkát többen folytatták. Firmin Didot (ejtsd: didó) 1770-ben a méretrendszer alapegységét a francia királyi láb 864-ed (6 x 12 x 12-ed) részeként határozta meg. A Didot-ról elnevezett pontrendszert 1881-ben, egy nemzetközi nyomdászkongresszuson igazították méterrendszerhez (Didot az egész rendszert metrikussá alakította volna, de ez nem terjedt el). 1 pont (jelölése 1 p vagy l) a méter 2660-ad része, kerekítve 0,376 mm lett. A nagyobb egység nem tízes, hanem tizenkettes (a Didot-féle tizenkettes számrendszert megőriz-

ve), $12\text{ p} = 1$ ciceró (rövidítve *cic* vagy *c*), amely kerekítve 4,513 mm. Ennél is nagyobb egység a konkordansz ($4c=18,051$ mm), amely a nagyobb üres helyek kitöltésének modulja volt. A függelék átszámítási táblái között bemutatunk egy tipométer ábrát, amely az amerikai-angol tipográfiai, úgynevezett pica- pontrendszer is mutatja ($1\text{ pica} = 11,25\text{ Didot-pont} = 4.217\text{ mm}$).

Az amerikai-angol pontrendszer alapja 1886 óta a hüvelyk (inch ") 72-ed része. Jelölése 1 pt, pica-pontnak is nevezik, ahogy a másikat Didot-pontnak. Ez a méret eltér a francia és német befolyási övezetben szokásos Didot-pont méretétől. $1\text{ hüvelyk} = 6\text{ pica}$, illetve $1\text{ pica} = 12\text{ pont} = 4.217\text{ mm}$.

A tipográfiai közlés elemei

A tipográfiai közlés alapeleme a nyomtatott betű. Ebből építkeznek a nagyobb egységek, a szavak, sorok, sorcsoportok, szövegtömbök. Ezek és a díszek, illusztrációk képezik a nyomtatvány kompozíciójának nyersanyagát. Egymáshoz való viszonyukat és elhelyezésüket a papíron a tipográfus adja meg. A tipográfiai kompozícióba beletartozik a „vakanyag” is, amely a látható részek között a tagolást, távközöket biztosítja.

A betű

A tipográfia legkisebb eleme a betű. A nyomtatáshoz felhasznált betűt a betűművészek rajzai alapján állították elő korábban a betűöntödék, a szedőgépmatrica gyárok, de ilyen művészi alapokon nyugszanak a tördelő és kiadványszerkesztő programok betűkészletei, a fontok is. Ezeket azonban a korszerű nyomdákban nem kézi betűszedéssel, hanem levilágítással és fototechnikai úton előállított nyomólemezek segítségével reprodukálják.

A nyomtatott betűnek többféle szempontot kell kielégítenie:

◆ Jól olvashatónak kell lennie.

Ez a követelmény a jellegzetes, nem uniformizált (jól megkülönböztethető) betűk alkalmazásával elégíthető ki. A gyakorlatban kialakultak a betűk megfelelő szélesség/oldalarányai is. Kimutatták,